

KADİR HAS Üniversitesi

Açık Bilim Politikası (Akademik Arşiv ve Açık Erişim)

Misyon

Kadir Has Üniversitesi'nin araştırma çıktılarının uluslararası düzeyde görünürlüğünü artırarak etkisini sağlamak için açık erişim yayıncılığı teşvik etmek ve bilimsel iletişim sürecinin etkililiğine destek olmaktır.

Amaç

Kadir Has Üniversitesi Akademik Arşivi ile Üniversite'nin akademik araştırmalardaki uluslararası etkisini ve yayınlardan yararlanmanın artırılmasını sağlamak ve Üniversite'nin bilimsel ve akademik belleğini kurumsal bir çatı altında toplamayı amaçlamaktadır.

Kapsam

Bu politika, Kadir Has Üniversitesi mensupları tarafından gerçekleştirilen akademik çalışma/araştırma çıktılarının Akademik Arşive eklenmesini, ulusal/uluslararası telif hakları ve yayıncı-fon sağlayıcı kurumlarla yapılan protokol ve sözleşmelerin hüküm ve esasları doğrultusunda, açık erişimi destekleyen bir anlayışla yararlanmaya sunulmasını kapsamaktadır.

Dayanak

Bu politika, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 4/c, 12/c, 42/c ve 42/d maddeleri ile YÖK Açık Bilim Politikasına dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Açık Akran Değerlendirmesi: İnceleme ve yayın süresi boyunca hem inceleyen hem de yazarın birbirlerinin kimlikleri hakkında bilgi sahibi olduğu bir bilimsel inceleme mekanizması olarak tanımlanmaktadır.

Açık Bilim: Bilimin; yayınların, araştırma verilerinin, laboratuvar notlarının ve diğer araştırma süreçlerinin ücretsiz erişilebildiği, araştırmanın yeniden kullanımı, dağıtımı ve üretilmesine izin veren koşullarla, diğer araştırmacıların birlikte çalışabileceği ve katkıda bulunabileceği şekilde yapılmasıdır.

Açık Eğitim Kaynakları (Open Education Resources): OECD'ye göre "başkaları tarafından eğitim amaçlı olarak serbestçe yeniden kullanmaya ve sürekli iyileştirmeye izin veren açık lisansları kullanan öğretim, öğrenme ve araştırma materyalleri"dir.

Açık Erişim: Bilimsel literatürün internet aracılığıyla finansal, yasal ve teknik bariyerler olmaksızın erişilebilir, okunabilir, kaydedilebilir, kopyalanabilir, yazdırılabilir, taranabilir, tam metne bağlantı verilebilir, dizinlenebilir, yazılıma veri olarak aktarılabilir ve her türlü yasal amaç için kullanılabilir olmasıdır.

- **Altın Yol Açık Erişim:** Araştırmacıların, akademik dergilerde yayınlanan çalışmalarının, yayınlanan dergi aracılığıyla ve yayınlandığı andan itibaren açık erişim olmasıdır.
- **Yeşil Yol Açık Erişim:** Araştırmacıların, akademik dergilerde yayımlanan çalışmalarının yayına kabul edilmiş sürümünün açık arşivlerde açık erişim olmasıdır.

Açık Veri: Herhangi bir telif hakkı veya diğer kontrol mekanizmalarına tabi olmaksızın herkes tarafından ücretsiz ve özgürce kullanılabilen, tekrar kullanılabilen ve dağıtılabilen veridir.

Akademik Çalışmalar: Kadir Has Üniversitesi Mensuplarının araştırmaları, aldıkları fonlar ve yaratıcı faaliyetleri sonucu ortaya çıkan tüm çalışmaları ifade eder.

Akademik Arşiv Sistemi: Kadir Has Üniversitesi araştırmacılarının yayınlarına ve araştırma verilerine açık erişim sağlayan arşivdir. Kadir Has Üniversitesi Akademik Arşivi DSPACE yazılımı aracılığıyla depolanmaktadır.

Akademik Arşivler: Kamu kaynaklarıyla desteklenen bilimsel araştırmalardan üretilen yayınları, verileri ve diğer fikri ürünleri toplayan, düzenleyen, uzun süreyle saklayan ve erişim sağlayan sistemlerdir.

Ambargo: Akademik arşivde depolanmış bir yayının tam metninin erişime “kapatılabildiği” süredir.

Araştırma: Bilginin ilerletilmesi hedefi ile her türlü yaratıcı ve sistematik çalışma olarak tanımlanmaktadır.

Araştırma Verisi: Bilimsel yayınlarda sunulan sonuçları doğrulamak için kullanılan veriler (örn. istatistikler, deney sonuçları, ölçümler, gözlemler, görüşme kayıtları, görüntüler, vb.) veya bir proje sırasında kullanılan ve Veri Yönetim Planı'nda açıklanan diğer verilerdir.

Araştırmacı: Çalışanlar ve doktora öğrencilerinin de dahil olduğu, her seviyeden Kadir Has Üniversitesi mensubu, araştırma ekibinin bir üyesi olarak tanımlanmaktadır.

Avrupa Açık Bilim Bulutu (European Open Science Cloud): Avrupa Komisyonu'nun Nisan 2018'de ayrıntılarını açıkladığı, Avrupa Birliği'ndeki 1,7 milyon araştırmacı ve 70 milyon bilim ve teknoloji uzmanının akademik dergi ve kitaplarda “gömülü” verisinin toplanmasını ve bu verilerin herkesin kullanımına açılmasını hedefleyen bir projedir. <https://www.eosc-portal.eu/about/eosc>

Depolama: Dijital materyallere gerektiği zaman, sürekli erişimi sağlamak için yapılması gereken eylemlerin tümüdür.

DOI (Digital Object Identifier - Sayısal Nesne Tanımlayıcı): Online ortamda bulunan bir fikri mülkiyeti ya da bu fikri mülkiyetin bir parçasını tanımlayan tanımlayıcıdır. <https://www.doi.org/>

FAIR Presipleri: Araştırma verisi yönetiminde veya Avrupa Açık Bilim Bulutu ile ilgili girişimlerden herhangi birinde yer alan bir kısaltmadır. Verinin Findable (bulunabilir), Accessible (erişilebilir), Interoperable (birlikte çalışabilir), Reusable (yeniden kullanılabilir) olması prensiplerine dayanır. <https://www.go-fair.org/fairprinciples/>

Üniversitesi Mensubu: Kadir Has Üniversitesi Akademisyenleri, personeli, öğrencileri, mezunları ve emeklileri "Kadir Has Üniversitesi Mensupları" nı oluşturmaktadır.

OpenAIRE: OpenAIRE Projesi, Avrupa Komisyonunun açık bilim hedefleri doğrultusunda bilimsel yayın çıktılarına, açık araştırma verilerine ve araştırma bilgisine erişime, verileri analiz etmeye olanak sağlayan ve içerik sağlayıcılara çeşitli servisler sunan teknik açık erişim altyapı projesidir. www.openaire.eu

ORCID (Open Research and Contributor ID): Bilim insanlarını ve akademik otoriteleri benzersiz olarak tanımlamak için kullanılan alfanümerik koddur. <https://orcid.org/>

Telif Hakkı: Kişinin her türlü fikri çabası ile ürettiği ürünler/çıktılar üzerinde hukuken sahip olduğu maddi ve manevi hakların tamamıdır.

Uygun Arşiv: FAIR Prensipleri, OpenAIRE uyumluluğu, CoreTrust Seal gibi kalite standartlarını karşılayan arşivdir.

Üst Veri: Bir yayının tanımlanması, izlenmesi, kullanılması ve yönetilmesi için kullanılan tanımlayıcılardır. (Belirleyici olarak: yayın başlığı, yazar(lar), kurum, yayının kabul edildiği dergi adı)

Veri Yönetim Planı (Data Management Plan): Araştırmacıların projeye ilişkin araştırma veri kalitesi, veri paylaşımı ve veri güvenliği konusundaki sorumluluklarını nasıl yerine getireceğini gösteren bir araçtır.

Yayın: Kurumda bulunan araştırmacıların hakemli yayınlanmış (veya yayınlanmakta olan) çalışmaları olarak tanımlanır.

GİRİŞ

1. Kadir Has Üniversitesi, bilimin ve teknolojinin ilerlemesine katkı sağlamayı, açık, tekrarlanabilir ve güvenilir araştırma çıktıları ile uygulamalarını benimseyerek; toplum ve tüm dış paydaşların yararına bilginin geniş yayılımını taahhüt eder.
2. Kadir Has Üniversitesi “açıklık”ı yol gösterici ilkelerinden biri olarak kabul eder ve bu ilkenin yanı sıra yeni çalışma modellerini ve yeni sosyal ilişkileri mümkün kılan, işbirliğini, bilginin yayılmasını, araştırma çıktılarının erişilebilirliğini, yeniden kullanılabilirliğini etkin kılmak adına, yayınlara ve verilere açık erişimi teşvik eden, açık bilimi desteklemek için gerekli altyapıyı inşa eden araçları ve araştırma süreçlerini özendirerek ve destekleyerek, geliştirmeyi taahhüt eder.
3. Açık bilim, araştırmayı daha şeffaf, titiz ve verimli kılar; yenilikçiliği ve toplumun katılımını teşvik eder. Kadir Has Üniversitesi kamu tarafından finanse edilen tüm araştırma ve araştırma verilerinin topluma ve dünyadaki tüm araştırmacılara ücretsiz olarak sunulması gerektiğine inanır.

Yetki Alanı ve Politikanın Etkisi

Bu politika Kadir Has Üniversitesi’nde aktif olan tüm araştırmacılar için geçerlidir. Araştırmanın üçüncü taraflarca finanse edildiği durumlarda, erişim hakları, depolama ve saklama ilişkin olarak ilgili taraflarla yapılan herhangi bir anlaşma bu politikaya göre önceliklidir.

SORUMLULUKLAR

Üniversite:

1. Açık Erişim ve Açık Bilime geçişi gerçekleştirmek için gerekli altyapı ve finansmanı sağlamaktan,
2. Araştırmacılar başta olmak üzere tüm mensupları hedefleyen eğitim, öğretim ve bilinçlendirme faaliyetleriyle farkındalık oluşturmak ve geçişi desteklemekten,
3. Benzersiz tanımlayıcıların (ORCID ve DOI vb.) kullanımının zorunluluğunu sağlamaktan,
4. Veri Yönetimi Planlarının geliştirilmesi ile ilgili konuları içeren, ancak bunlarla sınırlı olmayan Ulusal ve Avrupa Birliği yasalarına uyumlu veriler ile ilgili tüm konulardan sorumlu bir Veri Yöneticisi atamaktan,
5. Verilerin ve diğer kayıtların depolanması, korunması, kaydedilmesi, saklanması ve dağıtımı için uzun vadeli korumanın yanı sıra, araştırmacılara uygun rehberlik/destek için mekanizmalar ve hizmetler sağlamaktan,
6. Vatandaş bilimi projelerine katılım, açık akran değerlendirmesi deneyimi veya Açık Eğitim Kaynaklarının kullanımı gibi yayınlara ve verilere açık erişimin sağlanmasının ötesinde araştırma değerlendirmesi ve ölçme kriterlerini iyileştirmede Açık Bilim uygulamalarını yerleştirmekten,
7. Akademik arşivin içeriğini sistem tarafından sağlanan istatistiklerle izlemek, politika uyumluluğunu takip etmekten,

8. Kurumun akademik arşiv ve diğer araştırma altyapılarının FAIR veri ilkeleri (Findable=Bulunabilir, Accessible=Erişilebilir, Interoperable=Birlikte Çalışabilir, Reusable=Yeniden Kullanılabilir) ve Avrupa Açık Bilim Bulutu teknik özellikleriyle ilgili sertifika gerekliliklerine uygunluğunu sağlamaktan,
9. İçerik ve veri yayınlamak için Açık Lisans politikasına sahip olmaktan sorumludur.

Araştırmacı:

1. Bu Politikada belirtilen ilke ve şartlara uygun olarak yayınları, verileri ve eğitim kaynaklarını yönetmekten,
2. Öncelikli üçüncü taraflarla herhangi bir anlaşma olmaması durumunda, yayınların ve verilerin üretimi, işlenmesi, depolanması, yönetimi ve dağıtımına ilişkin düzenleyici, kurumsal ve diğer sözleşmeden doğan yasal yükümlülükler uymaktan,
3. Verilerin işlenmesini yöneten ilkelerin (mevcut Politika ve fon verenlerin yetkilerine uygun olarak) bir Veri Yönetim Planında yer almasını sağlamaktan sorumludur.

AÇIK ERİŞİM

Yayınlar Açık Erişim:

1. Araştırmacıların akademik arşive tam metnin yanı sıra ilgili üst verilerin önceden veya yayımlandıktan sonra makine tarafından okunabilir elektronik kopyasını koymasını zorunlu tutar. Araştırmacılar yayınlarının akademik arşive zamanında konulmasından sorumludurlar. Bu durum, yayınların açık erişimde yayınlanması (Altın Açık Erişim) durumunda da geçerlidir.
2. “Yeşil Açık Erişim” söz konusu olduğunda, Kadir Has Üniversitesi 1. maddede bahsedilen yayınların tam metinlerinin 6 ay içinde (ya da sosyal bilimler ve beşeri bilimlerdeki yayınlar için 12 ay içerisinde) standart bir açık lisans altında erişilebilir olmasını zorunlu tutar. Monografların akademik arşive konulması zorunludur, ancak yayıncı ambargosu sona erene kadar erişim kapalıdır.
3. “Kapalı” yayınların görünürlüklerini artırmak amacı ile, yayının üst verilerinin açık bir şekilde erişilebilir olması gerekir.
4. Kadir Has Üniversitesi Mensupları, birden fazla kurumdan birden fazla yazar işbirliğiyle hazırladıkları çalışmaları Akademik Arşiv’de depolayabilirler. Birden fazla Kadir Has Üniversitesi Mensubu tarafından gerçekleştirilmiş çok yazarlı çalışmalarda ise, kaynağı başyazar depolar.
5. Kadir Has Üniversitesi, mensuplarının yayınlarını bireysel veya kurumsal olarak değerlendirirken sadece üst veri ve tam metinleri yukarıda belirtilen şartlara uygun olarak akademik arşive konulan yayınları değerlendirir.
6. Üyelerini telif hakkı sahipliğini korumaya ve sadece yayınlama için gerekli olan haklar konusunda yayıncılara lisans vermeye teşvik eder. Bu, yayın sözleşmesinde ek kullanılarak mümkündür.

7. Araştırmacıları mevcut politikanın yürürlüğe girdiği tarihten önce yazdıkları yayınları akademik arşive koymaya ve bu yayınları mümkün olan en kısa sürede açık bir şekilde erişilebilir kılmaya teşvik eder.

Araştırma Verilerine Açık Erişim:

1. Kadir Has Üniversitesi, araştırmacıların bilimsel yayınlarda sunulan sonuçları doğrulamak için gerekli olan araştırma verilerini uluslararası standartlarda uygun bir arşive koymalarını zorunlu kılar.
2. Kadir Has Üniversitesi verilerin ve hizmetlerin açık ve FAIR (Findable-Accessible-Interoperable—Reusable) ilkelerine göre ele alınmasını gerektirir. Veriler ayrıca izlenebilir ve mümkün olan her durumda kullanılabilir olmalıdır.
3. Kadir Has Üniversitesi Araştırma Ekosistemi “mümkün olduğunca açık, gerektiği kadar kapalı” ilkesine uyar. Eğer veriler yasal, gizlilik veya ilgili diğer (örneğin hassas veri veya kişisel veriler) nedenlerle açık değilse, bu anlaşılır biçimde açıklanmalıdır. Verilerin bulunmasını sağlayan üst verileri her durumda sağlar.
4. Kadir Has Üniversitesi Açık Bilim kaynaklarının izlenmesi için Açık Bilim Bulutu şartlarının kabul edilmesini teşvik eder.
5. Kadir Has Üniversitesi araştırmacıların, dahil oldukları her araştırma faaliyeti için uygun bir Veri Yönetim Planı sunar.
6. Kadir Has Üniversitesi araştırmacıları uygun lisansların belirlenmesi yoluyla proje sonrası kullanım haklarını tanımlar.
7. Kadir Has Üniversitesi araştırma verileri için minimum arşiv süresi, kalıcı bir tanımlayıcının atanmasından sonra 10 yıldır. Gerekli arşiv süresinin sona ermesinden sonra veya yasal ve etik nedenlerden dolayı bu kayıtların silinmesi veya imha edilmesi durumunda, bu tür eylemlerin tüm yasal ve etik perspektiflerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Altyapı:

1. Kadir Has Üniversitesi Akademik Arşivi onaylanmış Uluslararası kalite standartlarını karşılar (OpenAIRE ve FAIR ilkelerine uyumlu) ve Avrupa Açık Bilim Bulutu (EOSC) ile bağlantılıdır.
2. Kadir Has Üniversitesi Akademik Arşiv kayıtlarının uluslararası standartlarda uygun arşivlerle ve OpenAIRE Üst Veri Şeması aracılığıyla birlikte çalışabilir olmasını sağlar.
3. Kadir Has Üniversitesi Akademik Arşivinde Dublin-Core üst veri şeması temel alınır.
4. Dublin Core veri şemasında yer almayan üstveri alanları için Kadir Has Üniversitesi ihtiyaçlarına göre düzenlenme yapılabilir.
5. Akademik Arşiv kayıtlarının üstverileri kar amacı gütmeyen amaçlarda kullanımı için izin gerektirmez.
6. Akademik Arşiv Veritabanı aşağdaki yayın türlerini içerir:
 - Makale (Article)
 - Konferans Bildirisi (Papers in Conference Proceedings)

- Ön çalışma/rapor/makale veya Teknik Rapor (WorkingPaper / Technical Report)
 - Kitap (Book)
 - Kitap Bölümü (BookSection / Chapter)
 - Monograf (Monograph)
 - Editörlük yazısı olan yayınlar ve/veya Özel Sayılar (Volumes Edited / Special Issues)
 - Kitap Eleştirisi
 - Patent
 - Dergi, Kitap, Ansiklopedi, katalog gibi yayınlarda bulunan içerikler - Sanat sosyal için
 - Tez
 - Projeler
 - Araştırma verileri
7. Akademik Arşive yalnızca Kadir Has Üniversitesi adresli yayınlar kabul edilir.
 8. Akademik Arşive eklenen çalışmalardan durumu “yayınlanmamış” (unpublished) olanların araştırmacı tarafından sağlanan bilgileri doğru kabul edilir.
 9. Akademik Arşive eklenen çalışmalardan durumu “yayınlanmış” (published) olanların bilgileri “yayıncı” dan kontrol edilir, eksiklikler varsa tamamlanır.
 10. Akademik Arşive eklenen yayınlar “Web of Science ve Scopus”da var ise, bu platformlardaki bilgiler dikkate alınarak tamamlanır.

Araştırma Değerlendirme ve Ölçme:

1. Fon sağlayıcı kuruluşlar, diğer uygun birimler ile işbirliği içinde konuyla ilgili Avrupa’daki gelişmeleri ve Avrupa Açık Bilim Politikası Platformu'nun çalışmalarını izleyerek araştırma kalitesini ve Açık Bilim davranış ve uygulamalarını teşvik eden bir araştırma değerlendirme çerçevesi geliştirmeyi taahhüt eder. Farklı disiplinler ve farklı kariyer aşamalarında olan araştırmacılar üzerindeki etkilerini dikkate alır.
2. Açık Bilim uygulamalarını kullanan araştırmacılar için ödül mekanizmalarının oluşturulmasını (örneğin açık platformlar aracılığıyla kesin olmayan sonuçları paylaşmak, açık yazılım ve diğer araçları kullanmak, açık işbirlikli projelere katılımı (vatandaş bilimi) vb.) taahhüt eder.

Eğitim:

1. Kadir Has Üniversitesi Bilgi Merkezi, bölümler ve diğer uygun kurumlarla (bu tür yasal hizmetler, araştırma destek personeli, veri yönetim planı uzmanları) işbirliği içerisinde açık bilimin benimsenmesini kolaylaştırmak ve araştırmacılara, kütüphanecilere ve diğer ilgili personele gerekli yetkinlik ve uzmanlık sağlamak için eğitimler planlar. Bu tür eğitimler, açık erişim yayıncılığı, açık veri, veri yönetimi, araştırma verisi ve araştırma etiği için gerekli yetkinlikleri içerir.
2. Eğitimler farklı disiplinler dikkate alınarak ve tüm kariyer aşamalarındaki araştırmacılara yönelik planlanır ve uygulanır.
3. Bu faaliyetler için uygun finansman sağlanır ve bu amaçla fon sağlayıcı kuruluşlar ile birlikte diğer paydaşlarla olan sinerjiler araştırılır.

Politikann Geçerliliği:

Kadir Has Üniversitesi Rektörlüğü, bu politikann uygulanmasından sorumludur ve ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkların çözümünde ve politikada yapılabilecek değişiklikler konusunda yürütücü görevini üstlenir.

Bu politikann araştırma verileriyle ilgili olan bölümü Açık Bilim Politikasının geçerlilik tarihinden itibaren iki yıl boyunca pilot olarak uygulanır.

Kadir Has Üniversitesi Rektörlüğü, Açık Bilim Komitesi kurulmasına öncülük ederek bu kurulun yürütücülüğünü üstlenir.

Kadir Has Üniversitesi Açık Bilim Komitesi:

- Rektör veya görevlendireceği Rektör Yardımcısı
- Fakülte Dekanları veya Temsilcileri
- Enstitü Müdürleri ve
- Bilgi Merkezi Direktörü'nden oluşur.

Komite, gerekli görülen durumlarda politikayı revize etmekten, öneri ve görüşlerini Kadir Has Üniversitesi Rektörlüğü'ne sunmaktan sorumludur.